פרשת ראה

עשר תעשר את כל תבואת זרעך (יד ,כב)

בהא דדרשי' עשר תעשר ולא המוכר, צ"ב הכוונה האם זה רק דין דכשרוצה למכור הוא א"צ לעשר שאינו מוטל עליו ומ"מ אינו מפקיע דין טבל, או שמפקיע אפי' לדין טבל, אך א"כ למה איצטריך קרא דתבואת זרעך ולא לוקח הרי ליכא לוקח בלא מוכר, ומצד הילפותא דולא מוכר כבר נפקא איסור טבל, ולמה איצטריך למעוטי לוקח, ועיין במעייני החכמה.

ונראה, ובהקדם דברי הרמב"ם (פ"ב ממעשר ה"א) דאינו חייב להפריש מן התורה אלא הגומר פירותיו לאוכלן לעצמו, אבל הגומרן למוכרו פטור מה"ת וחייב מדבריהם שנא' עשר תעשר וגו' ואכלת, אינו חייב אלא הגומר תבואתו לאוכלה עכ"ל, ולפ"ז י"ל דאיצטריך תרי מיעוטא ללוקח ולמוכר, דפטור דמוכר הוא בכה"ג דמירח ע"ד למכור, ובכה"ג דמירח ע"מ לאכול אינו פטור מטעם מוכר, ומ"מ אם לקח הלוקח פטור לעשר.

אך א"כ צ"ע דקרא דתבואת זרעך ולא לוקח איירי בכה"ג דהמוכר עבד איסורא ומכר בלא לעשר שאז פטרה התורה את הלוקח, הרי לא מוקמינן קרא בכה"ג דעבד איסורא.

ובמנ"ח (מצוה שצ"ה) רצה לפרש המיעוט דולא מוכר היינו דהמ"ע של מעשר שמוטל עליו היא רק באוכל, אבל אם מוכר א"צ לעשר קודם שימכור ואין המצוה חל עליו ורשאי מה"ת למכור טבל הן לישראל והן לעכו"ם ולהפקיר, ואין חל עליו המצוה כלל, אך בהרמב"ם אינו במשמע כן יעו"ש, ולפ"ד האיסור למכור טבל והא דמשתרשי ליה אינו מה"ת.

ולפ"ז שפיר נוכל לאוקמי מיעוטא דולא לוקח היינו שבעה"ב מירחו ע"ד לאכול ואיכא חיובא על הפירות וכשלקחו הלוקח נפטר והמוכר לא עבר איסורא דאורייתא כשמכר טבל. וזה לשיטת ר"ת אבל להריב"ם בתוס' שם אם חל איסור טבל ביד המוכר ע"י מירוחו תו לא פקע וגם הלוקח חייב, וליכא לאוקמי בכה"ג.

אלא שהרמב"ן בחידושיו כתב לר"ת דפטור דלוקח ומוכר שוה ודייקא כשגמר המוכר ע"ד למכור אבל דעתו לאכול נתחייבו במעשרות בגמר מלאכתן ואחד מוכר ואחד לוקח חייבין לעשר וכ"ה דעת הרמב"ם ע"ש ובשטמ"ק, וא"כ פטור הלוקח הוא מכבר כשעדיין ביד המוכר ולא נתחדש על ידו.

מקור: רבי אליהו שמואל שמרלר שליט"א